

Mikroregionálne združenia obcí ako jedna z foriem medziobecnej spolupráce

Beáta PUSTÁ, Zuzana DOLNÁ

Abstract: *The contribution deals with microregional associations of municipalities as one of the forms of inter-municipal cooperation. We aimed at the importance and relevance of microregional associations and predominantly at the problem definition of their actual functioning.*

Keywords: *intermunicipal cooperation, micro-regional association of municipalities*

Úvod

Skutočnú právnu subjektivitu ako aj nové kompetencie získali obce Slovenskej republiky až reformou verejnej správy, ktorá priniesla okrem zmien v postavení aj nové možnosti rozvoja obcí. S prenosom kompetencií však obciam pribudlo aj mnoho problémov. V dôsledku kumulácie týchto problémov začal narastať počet problémových sídel, čím sa zvýšila potreba ich spolupráce, resp. medziobecnej spolupráce. Cieľom príspevku je priblížiť problematiku mikroregionálnych združení obcí a definovať aktuálne problémy ich reálneho fungovania.

Medziobecná spolupráca a jej formy so zameraním na mikroregionálne združenia obcí

Medziobecnú spoluprácu je možné riešiť povinným združovaním zo zákona alebo na dobrovoľnej báze, na základe slobodného rozhodnutia obce. Z geografického hľadiska môžu existovať minimálne tri formy: spolupráca malých obcí, spolupráca mesta a okolitých dedín a spolupráca mestských častí v rámci veľkých miest (Nižňanský, 2009).

Medziobecnú spoluprácu na území Slovenska rieši zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov. Podľa spomínaného zákona môžu obce spolupracovať:

- na základe zmluvy uzavretej za účelom uskutočnenia konkrétnej úlohy, činnosti
- na základe zmluvy o zriadení združenia obcí

Medziobecná spolupráca môže predstavovať riešenie neschopnosti zabezpečiť samosprávne pôsobnosť každou obcou. Predstavuje možnosť na vytvorenie modelu poskytovania verejných služieb ako alternatíva zlučovania, vytvárania zväzov obcí. Stratégia medziobecnej spolupráce môže byť tvorená iniciatívou ústredných orgánov štátnej správy alebo iniciatívou samosprávnych orgánov. Právo na takúto spoluprácu je definované aj v Ústave SR, v článku 66, podľa ktorého majú obce právo združovať sa s inými obcami na zabezpečenie výkonu kompetencií a spoločného záujmu (Nižňanský, 2005).

Podľa Gajdoša (2006) sa medziobecná spolupráca stáva prirodzenou súčasťou fungovania väčšiny obcí. Najčastejšie je zameraná na budovanie infraštruktúry, na kultúrne a spoločenské akcie pre obyvateľov obcí, športové aktivity, rozvoj cestovného ruchu a turistiky, riešenie problémov so skládkami tuhého komunálneho odpadu a ďalšie. Ako najvhodnejšia forma riešenia problémov obcí a rozvoja medzisídelnej regionalizácie sa podľa autora javia mikroregionálne združenia obcí.

Mikroregionálne združenia obcí

Zárodky prvých mikroregiónov vznikali už v minulosti. Potreba ich vzniku väčšinou vzišla zdola, t.j. na podnet miestneho obyvateľstva a väčšinou išlo o vidiecky priestor, ktorý mal vo viacerých rozvojových parametroch nízke hodnoty (Spišiak, 1999). Tejto problematike sa na Slovensku venuje viacero odborníkov ako napr. Gajdoš, Klamár, Krnáč, Oremusová, Slávik, Spišiak a i. V dostupnej literatúre sa môžeme stretnúť s viacerými definíciami a vymedzeniami pojmu mikroregiónu.

Pod mikroregiónom sa dá chápať geograficky ohraničené územie, ktoré má nejaké spoločné charakteristiky (prírodné, demografické, historické, kultúrne a pod.). Je možné si pod týmto slovom predstaviť aj dobrovoľné združenie obcí a miest za účelom riešenia spoločných problémov a za účelom hľadania spoločných ciest rozvoja príslušného územia. Často slovo „mikroregión“ figuruje v názve

tohto združenia, čím chcú združené obce zvýrazniť svoju príslušnosť k danému geograficky vymedzenému územiu (<http://www.sazp.sk/mikroregiony/>). Spišiak (1999) definuje mikroregión ako základnú geografickú jednotku so spoločnou ekonomickou, sociálno-kultúrnou a v neposlednom rade aj environmentálnou problematikou, ktorá je schopná vytvoriť vlastný identický rozvojový program na báze využitia miestnych zdrojov a inovatívnych postupov.

Krnáč (2004) vymedzuje mikroregión ako inštitúciu s vlastnou organizačnou štruktúrou, v ktorej je združených niekoľko obcí spojených ekonomicky alebo geograficky, aby spoločne riešili určité nadobecné problémy alebo plánovali svoj rozvoj. Združenia obcí mikroregiónu majú charakter dobrovoľných nepolitických záujmových združení právnických subjektov alebo občianskych združení.

Združovanie obcí do mikroregiónov je vhodné pre spoločné presadzovanie záujmov a zámerov s cieľom dosiahnuť zmeny vo všetkých obciach určitého priestoru a je pozitívnym trendom prebiehajúcim vo vidieckom priestore. Prostredníctvom spoločne vypracovávaných programov podporujú mikroregióny endogénny regionálny rozvoj na základe mobilizovania endogénnych a následne i exogénnych faktorov, pričom posilňovanie kvalifikácie a inovačných možností takýchto malých regiónov vychádza z rozvoja ich kultúry, tradícií a identity (Michaeli, Kandráčová, 1997). Následne by mikroregionálne zoskupenia obcí mohli vytvárať podmienky k prežitiu i veľmi malých obcí, ktoré z hľadiska malého počtu obyvateľov nemôžu plniť ani základné potreby sociálnej organizácie spoločenstva. Trend vytvárania partnerstiev medzi obcami by bolo možné ďalej rozvíjať nielen na princípe obecnej solidarity, ale aj vytváraním podmienok v rámci technickej, sociálnej a kultúrnej infraštruktúry v týchto partnerstvách (Gajdoš, 2007).

Mikroregión môže riešiť spoločné problémy obcí v oblasti životného prostredia, nezamestnanosti, koordinovanie Programu obnovy dediny a územného plánovania obcí i v oblasti spolupráce s poľnohospodárskymi subjektami pri tvorbe miestnej siete rozvoja vidieckej turistiky. Vyvrcholením spolupráce obcí by malo byť vytvorenie takého spoločenstva, ktoré by zastupovalo samosprávu, štátnu správu a súkromný sektor (Klamár, 2007).

Krnáč (2007) uvádza za najdôležitejšie úlohy mikroregionálnych združení najmä:

- tvorby podmienok pre všestranný rozvoj mikroregiónu,
- zabezpečenie spolupráce medzi občanmi ako aj jednotlivými podnikateľmi, orgánmi štátnej správy a ostatnými orgánmi a organizáciami, ktorými činnosť priamo alebo nepriamo súvisí s činnosťou združenia,
- chránenie, podporovanie a koordinovanie spoločných záujmov členov združenia,
- vyjadrovanie sa k plánovanému rozvoju mikroregiónu a napomáhanie realizácii rozvojových programov v regióne,
- sprostredkúvanie výmeny informácií medzi členmi združenia,
- zabezpečovanie vysokej úrovne poskytovaných služieb,
- podporovanie a vznik nových pracovných príležitostí v mikroregióne,
- zabezpečovanie spoločnej propagácie a public relations v mikroregióne,
- podieľanie sa na tvorbe koncepcie ďalšieho rozvoja mikroregiónu,
- získavanie finančných prostriedkov pre rozvoj mikroregiónu,
- rozvíjanie spolupráce s ostatnými združeniami na Slovensku, prípadne s partnermi v zahraničí a pod.

Význam mikroregionálnych združení obcí:

- spoločnými silami podnecujú rozvoj v obciach MR, pripravujú rozvojové programy a dokumenty – územné plány, programy hospodársko-sociálneho rozvoja, stratégie trvaloudržateľného rozvoja a pod.,
- môžu byť príjemcami finančných podpôr z národných (Program obnovy dediny), ale aj európskych zdrojov (predvstupové, či štrukturálne fondy EÚ),
- začiatok cielenej spolupráce obyvateľov vidieka, záujem o spájanie, delenie si kompetencií a zdieľanie spoločných problémov i ziskov. Táto spolupráca môže byť zárodkom budúcej municipalizácie, ktorá je v západnej Európe základným princípom verejnej správy na komunálnej úrovni (www.sazp.sk).

Problematika registrácie a reálneho fungovania mikroregionálnych združení obcí

Mikroregionálne združenia obcí môžu byť podľa SAŽP registrované:

1. na Ministerstve vnútra SR v zmysle zákona č. 83/1990 Zb. o združovaní občanov v znení neskorších predpisov ako občianske združenie,
2. na Krajských úradoch (KÚ) – odboroch Všeobecnej vnútornej správy v Registri záujmových združení právnických osôb:
  - v zmysle § 20b – f zákona SNR č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení v znení neskorších predpisov ako združenie obcí
  - v zmysle § 20i ods. 2 zákona 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v platnom znení ako záujmové združenie právnických osôb

Všetky druhy združení sú právnickými osobami.

V súvislosti s fungovaním mikroregionálnych združení obcí sa v súčasnej dobe ako problematická javí absencia ich centrálného registra. Tejto problematike sa v posledných rokoch venuje Slovenská agentúra životného prostredia, ktorá sa usiluje viesť databázu týchto združení pre potreby Programu obnovy dediny (POD). Podľa SAŽP je udržiavanie databázy problematické z dôvodu, že záujmové združenia právnických osôb nemajú povinnosť informovať krajské úrady o činnosti, resp. o zmenách členskej základne. Ďalším dôvodom je aj fakt, že nie všetky krajské úrady poskytli k názvu záujmového združenia aj obce, ktoré doň patria. V prípade mikroregionálnych združení obcí registrovaných na MV SR v zmysle občianskych združení nie sú v registri uvedené obce patriace do daného združenia.

Mikroregionálne združenia obcí nemajú danú oznamovaciu povinnosť voči žiadnej inštitúcii, pri akýchkoľvek zmenách týkajúcich sa ich členskej základne. Nemusia hlásiť nové členské obce ani obce, ktoré z mikroregiónu odstúpili. V praxi to znamená, že je veľmi problematické sa dopracovať k reálnemu počtu obcí jednotlivých mikroregiónov.

Ďalším problémom je samotná aktivita mikroregiónov. Podľa nej by bolo možné rozdeliť mikroregionálne združenia obcí na aktívne fungujúce a pasívne. Ide o mikroregióny, ktoré nevykazujú žiadnu aktivitu, ich členské obce sú mnohokrát súčasťou iných aktívnejších mikroregiónov a ich zánik nebol oficiálne oznámený príslušnej inštitúcii. Mnohé obce sú taktó súčasťou aj viacerých mikroregionálnych združení obcí.

Záver

V závere môžeme konštatovať, že mikroregionálne združenia obcí predstavujú stále aktuálnu problematiku, ktorej sa venuje veľké množstvo odborníkov a vedeckých pracovníkov. Cieľom príspevku bolo definovať aktuálne problémy reálneho fungovania mikroregionálnych združení obcí. Medzi ne sme zaradili absenciu centrálného registra týchto združení, absenciu oznamovacej povinnosti mikroregionálnych združení obcí voči akejkoľvek inštitúcii, účasť obcí vo viacerých, často krát už nefungujúcich mikroregionálnych združeníach obcí a v neposlednom rade za aktuálny problém spomínaných združení môžeme považovať aj samotnú aktivitu, resp. neaktivitu týchto združení.

Literatúra

- GAJDOŠ, P., 2004: Typológia regionálnej diferenciacie SR. In: Regionálny rozvoj Slovenska. Východiská a súčasný stav. Falfan, L., Pašiak, J. Bratislava, 2004, 54-78.
- GAJDOŠ, P., 2006: Potenciály, zdroje a bariéry rozvoja vidieckych obcí na Slovensku (na príklade vybraných okresov Slovenska). In: Obecne noviny, 2006, roč. 35-36, 14-17.
- GAJDOŠ, P., 2007: Trendy sídelno-regionálneho rozvoja Slovenska ako rozvojové bariéry, Trendy regionálneho a miestneho rozvoja na Slovensku, Bratislava: Ústav etnológie SAV: Centrum pre európsku politiku: Nitra: Katedra etnológie a etnomuzikológie, 2007, 33-51.
- KLAMÁR, R., 2007: Strategické plánovanie rozvoja mikroregiónu Ptava. Geografické práce č. 12, FHPV PU, Prešov, 2007
- KRNÁČ, J., 2004: Inštitucionálne zabezpečenie regionálneho rozvoja v podmienkach Banskobystrického kraja, Regionálny rozvoj Slovenska v európskych integračných kontextoch, Bratislava, 2004, 52-65.
- KRNÁČ, J., 2007: Mikroregión, základ spolupráce a tvorby partnerstiev – dostupné na: (<http://www.speednet.sk/users/cerco/zbornik/vsap2007/pdf/krnac.pdf>) – navštívené december 2008

- KUKLIŠ, P., 2006: Medziobecná spolupráca – dostupné na:
http://www.uninova.sk/pf_bvsp/pdf/medziobecná_spolupraca.pdf - navštívené august 2010
- MICHAELI, E., KANDRÁČOVÁ, V., 1997: Mikrogeografia a rozvoj regiónov, Aktuálne problémy regionálneho rozvoja, Zborník z medzinárodnej konferencie IROMAR, Banská Bystrica: Ekonomická fakulta UMB, 325 – 335.
- MIKROREGIÓNY SR, 2008: dostupná na : <http://www.sazp.sk/mikroregiony/> - navštívené jún 2010
- MIKROREGIÓNY PODPORUJÚ REGIONÁLNY ROZVOJ, 2000: dostupné na:
http://www.sazp.sk/slovak/novinky/akcie/sem/sem_sec.htm - jún 2010
- NIŽŇANSKÝ, V., 2005: Komunálna reforma. Materiál pre verejnú diskusiu.
- NIŽŇANSKÝ, V. a kol., 2009: Medziobecná spolupráca a zlučovanie obcí na Slovensku, výskumná štúdia – dostupné na:
http://www.komunal.eu/subory/Model_komun_lnej_reformy_na_Slovensku.pdf - navštívené júl 2010
- OREMUSOVÁ, D., 2009: Geografické aspekty regionálneho rozvoja mikroregiónu Termál. Nitra: FPV UKF v Nitre. 146 s. ISBN 978-80-8094-559-6.
- SLAVÍK, V., 1993: Transformácia verejnej správy Slovenska. In: DRGOŇA, V., ed.: Geografia v súčasnom výchovno-vzdelávacom procese. Geografické informácie 2. Nitra, VŠP, 42-49.
- SLAVÍK, V., 1998: Územné zmeny obcí v transformačnej etape (1990-1998). Acta Facultatis Rerum Naturalium Universitatis Comenianae, Geographica, Nr. 41. Bratislava, Univerzita Komenského.
- SPIŠIAK, P., 1999: Rozvoj vidieka vo vybraných mikroregiónoch Slovenska. In: Geografia 1/1999, 17-19.
- Zákon č. 369/1990 Zb. o obecnom zriadení – dostupné na:
<http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=10650&FileName=90-z369&Rocnik=1990&AspxAutoDetectCookieSupport=1> – navštívené júl 2010

Mapa I. Mikroregionálne združenia obcí na Slovensku (2008)

Micro-regional Associations of Municipalities as One of the Forms of Inter-municipal Cooperation

Beáta PUSTÁ, Zuzana DOLNÁ

***Summary:** By this article, which is dedicated to intermunicipal cooperation and its forms, while it indirectly points out that without activity of individual microregional associations it is impossible to expect certain, but foremost positive outcomes, we wanted to point at the needs of more active communication among the members of individual associations, as well as among the associations in general.*

In the introductory part of the article we focus on the bases of intermunicipal cooperation and its forms. In the part dedicated to microregional associations of municipalities, we concentrate our attention on the definition of the term microregion from the viewpoint of an integration of the municipalities into association and on the objectives and importance of such associations. In the last part we point at the currently most notable problems of intermunicipal cooperation. In our opinion, more attention should be nowadays focused on the increase of the activities of individual associations and the reactivation of non-active associations in order to enable them to bring first results of mutual municipal cooperation.

Adresa autorov:

RNDr. Beáta Pustá
Katedra geografie a regionálneho rozvoja
Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita
Ul. 17. novembra 1, 081 16 Prešov
beata.pusta@gmail.com

RNDr. Zuzana Dolná
Katedra geografie a regionálneho rozvoja
Fakulta humanitných a prírodných vied, Prešovská univerzita
Ul. 17. novembra 1, 081 16 Prešov
zuzana.dolna@gmail.com